

Friedrich Ludwig Nizze

Dissertatio inauguralis medica De Scrofulis

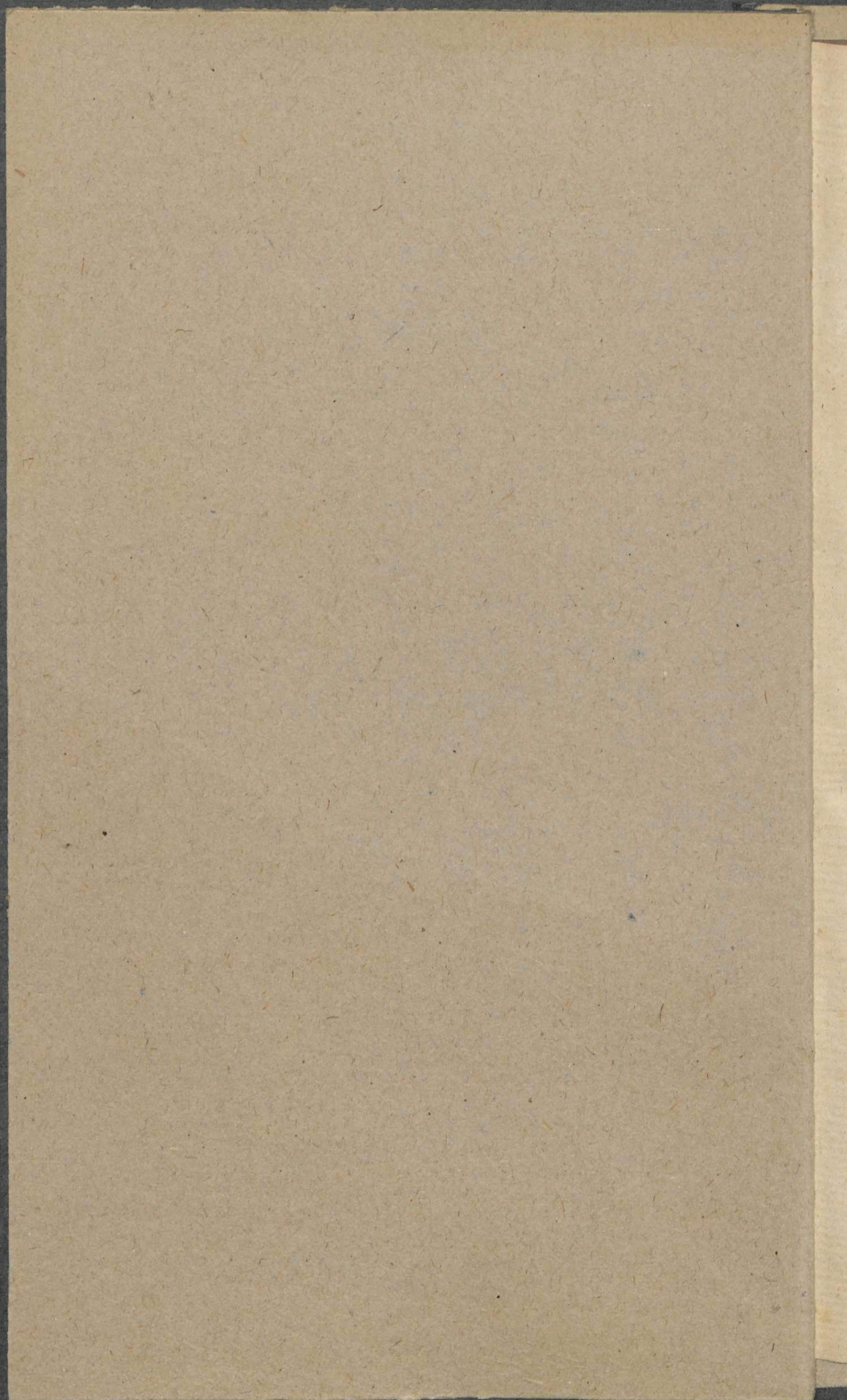
Rostochii: Typis Adlerianis, 1815

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1007312157>

Druck Freier Zugang OCR-Volltext

R. U. med. 1815.

Friedrich Ludwig Nippe.

Dissertatio inauguralis medica

D e S c r o f u l i s.

~~~~~

Quam

p r o i m p e t r a n d o

in Academia Rostochiensi

Gradu Doctoris medicinae et chirurgiae

examine publico submittit

Fridericus Ludovicus Nizze,

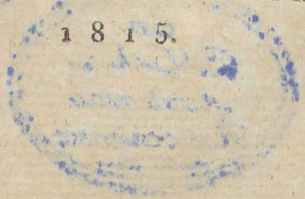
Suerino-Megapolitanus.

Rostochii.

Typis Adlerianis.

1815.

Corrigenda.

Pag. 5.	lin. 16.	lege:	ducunt.
— 12.	— 22.	—	finitimae.
— 13.	— 17.	—	tumores.
—	— 19.	—	afficiuntur.
— 14.	— 14.	—	naribus.
—	— 16.	—	crustaeque.
— 17.	— 1.	—	tactu.
—	— 10.	—	protrusa.
— 18.	— 3.	—	provectoribus.
— 23.	— 15.	—	provectori.
— 26.	— 1.	—	mercurialium.
		—	in.
	— 6.	—	uteris, profluit.
	— 13.	—	oxygenio, mutata sunt.
— 29.	— 17.	—	intestinorum.
— 30.	— 5.	—	cum.
— 31.	— 1.	—	cellulosum.
	— 22.	—	observatur.
— 33.	— 5.	—	Himlyano.
	— 15.	—	specifico.
— 35.	— 9.	—	Kali, inprimis.
	— 20.	—	hisce.
— 36.	— 19.	—	fructu.
	— ult.	—	aleam.
— 37.	— 13.	—	provectis.
— 38.	— 1 not.	—	pag.
— 39.	— 13.	—	siccis.
	— 18.	—	narcotica.
	— 19.	—	stupefacientes.
— 40.	— 7.	—	esse.
— 41.	— 2.	—	additu.
	— 11.	—	atque.
— 42.	— 8.	—	Asa.

Prooemium.

---

§. 1.

Tribus in systematibus, quum faciant animale quodcunque corpus ut vivere queat, posita est humani quoque corporis vitae ratio et causa; unum nervorum, alterum sanguiferum, tertium vasorum lymphaticorum. Eadem ita penetrant corpus humanum, ut resectis partibus caeteris singula formam totius corporis universam exhibeant. Refertur illud primum praesertim ad sensibilitatem, alterum ad irritabilitatem, tertium ad reproductionem; et tela mucosa e vinculis principalibus esse videtur, quae bina posteriora systemata intercedunt.

Igitur vasa lymphatica et glandulae, organa reproductionis, quae omnis organismi animalis ultima facultas est et maxime generalis, plurimum faciunt ad vitam vegetabilem;

inde digna sunt, si quid aliud, quorum vim et rationem diligentius quodammodo et alacri studio investiget is, qui artem medicam profitetur.

§. 2.

Vasa lymphatica canales sunt cutanei, pellucidi, et plerumque tam subtiles, ut nisi oculus peracutus et multo usu munitus ea cognoscere non possit. Valvulis instructa sunt permultis, inde venis similia, a quarum tamen similitudine ob longe crebriores valvulas recedunt, quibus etiam copiosiores faciunt anastomoses. Per totum corpus oriuntur, id quod iam ex eo patet, quod partes quaedam omnibus locis resorbentur; tamen non ubivis cultro anatomico ita manifesta sunt, ut cerni oculis possint aut monstrari. Coursus eorum hic illic frequentibus glandulis lymphaticis intercipitur, quae glandulae sunt corpora laevia, duriuscula, forma incerta, plerumque vero subrotunda, et colore rubicundo, albido vel nigricante, prout in una vel altera corporis humani parte reperiuntur. De structura interna adhuc lis est inter anatomicos. In

his rami vasorum lymphaticorum ita conjunguntur praecipue, ut trunci fiant. Decursum porro diligentia anatomica demonstrare, abhorret a proposito meo. Maior eorum pars in ductum thoracicum excurrit, qui in venam subclaviam sinistram effunditur; minor pars profluit in dextram venam subclaviam et jugularem internam. Situs eorum non tam concinnus est, quam nervorum et vasorum sanguiferorum; et huc etiam respiciendum est illi, qui diligenter animadvertit: quo potiori organon quoddam fungatur munere, eo magis convenire structuram eius cum regulis concinnitatis.

Magnam vasorum lymphaticorum classem constituunt vasa chyliifera. Originem ducent ubique ex tractu intestinorum tenuium, ubi tempore digestionis chylum hauriunt; tum inter ambas mesenterii laminas transeunt, versus initium ejus, juxta spinam dorsi; plures glandularum series permeant, instar retis conjunguntur, in truncos coeunt, qui denique in ductum thoracicum procurrun.

§. 3.

Vasa haec omnia fluidum sorbent; ad leges fortasse tubulorum capillarium mechanicas, et irritabilitate peculiari, quae post mortem etiam per aliquod tempus non cessat, succum absorptum deducunt. Alteram huius fluidi partem sine interventu aliorum vasorum extrinsecus recipiunt, oblatam sibi aut in tractu intestinorum, aut in superficie externa corporis, i. e. in cute; alteram vero partem antea ab aliis vasis receptam vel in telam cellulosa, vel in cavitates corporis mucosas distillant; secreta aut in superficiem externam et internam corporis transpirant, aut in canales excretorios eo destinatos exhalant. Itaque systema absorbens corpus sustentat et nutrit recipiendo extrinsecus materiam; vasa enim lactea e cibis succum absorbent, qui sanguini reddit amissum, reliquum non solum edulcorat et restaurat, sed etiam ipsam recentis sanguinis materiam praebet. Denique ab eo pendet reditus materiae corporis organicae in rerum naturam universam. (Exhalatio. Excretio.)

Systema igitur vasorum absorbentium duabus constat partibus:

1. altera peripherica, qua extrinsecus, e superficiebus internis et externis absorbendo,
2. altera centrali, qua e partibus internis resorbendo officio suo fungitur.

Utraque connectuntur tela cellulosa, quae itidem systema sanguiferum et absorbens ubicunque intercedit.

§. 4.

In corpore sano systemata haec conjuncta sunt relatione quadam, certis legibus constituta, quae diversis vitae periodis aequae mutandae faciunt, ut aetate hominis proVectiore aliter se habeant ac puerili. Liceat afferre exemplorum lucem: in aetate puerili praevallet peripherica pars, absorbens, nutritione potior ob hanc rem, quam egestionem, quocirca increscit corpus; in aetate proVectiori autem altera pars, resorbens, superior illa est, unde corpus decrescit. Qua relatione ullo modo laesa, morbus nascitur. Hae laesiones diversae esse possunt, scilicet:

1. Si pars absorbens, peripherica, systematis lymphatici praevalet, plethora oritur; vel pro caeteris conditionibus aut nutritio nimium adaugetur, aut cavitates corporis humorum copia abundant (Hydrops), aut excretiones modum excedunt.
2. Ubi pars resorbens, centralis, actione nimia peccat, primo sanguinis probi copia sufficiens deficiet, unde languor irritabilitatis et tabes, ariditas partium abnormis, excretiones nimis exiguae etc.

Quorum morborum varietas tum praecipue ex eo pendet, utrum harum facultatum altera absolute an relative aucta vel debilitata sit. Crebro ambae certo laesae sunt. Morborum igitur numerus ex hoc ordine permagnus est, quum praesertim aut vitiosis nutritionis functionibus, aut vitiosis secretionibus sese ostendunt. Ad priores numerandae sunt Scrofulae, Rhachitis, Chlorosis, Tabes, plerique morbi ossium; ad posteriores morbi tunicarum mucosarum, Blennorrhoea, Diabetes, Hydrops, et ex parte Lues venerea.

§. 5.

Systema absorbens tardius fungitur suo munere, quam caetera systemata. Morbi ejus omnino quoque multo tardius oriuntur, e vitiis primo diaeteticis sensim et indesinenter commissis; deinde vero a miasmatibus quoque et contagiis: quare maximi sunt ponderis in ipsa vegetatione. Sanatio lente succedit; medicamina indicata maxime e genere indifferentium esse debent, et praecipue diaeta omnisque vitae ratio aegrotantis respicienda est.

Haec principia disquisitionum subsequentium de morbo systematis lymphatici singulari basin constituent.

De Scrofulis.

---

§. 6.

Scrofulae sunt inflammationes glandularum lymphaticarum e vitio lymphae atque systematis lymphatici peculiari orientes; hinc effectus cachexiae generalis. Qui operam dant pathologiae de hujus vitii natura longe diversa sentiunt; alii *) peculiare virus scrofulosum statuunt; alii lymphae stagnationem esse putant: quibus vero obest, quod glandula a Scrofulis affecta mercurio vivo haud difficile in cadaveribus iniicitur.

Cfr. SOEMMERING de morbis vasor. ab-
sorb. pag. 90: „Quamvis autem hi glandu-

---

*) KORTUM de vitio scrofuloso. Lemgo 1789.

larum tumores vulgo obstructions vocantur, nihilo secius tamen non credendum est, impervias, sive vere obstructas esse ejusmodi glandulas; saepius enim saltim mercurio pervias eas reperi." BLUMENBACH institutiones physiologicae §. 427: „— evictum est, alias glandularum affectiones, intumescencias etc. male obstructionum nomine vulgo venire, cum satis plerumque perviae maneant, et argento vivo facilem aditum et transitum concedant."

Alii relaxationem vasorum lymphaticorum credebant; equidem in eorum sententiam inclinare ausim, qui hujus morbi causam in eo positam esse dicunt, quod vis vitalis minor sit in systemate lymphatico, uti SOEMMERING *) dicit: a nimia largitate vasorum absorbentium derivanda videtur lymphae vitata indoles in hoc morbo."

III. HUFELANDIUS **) Scrofulas quidem et morbum scrofulosum discernit. Multae

---

*) l. c. pag. 87.

**) Ueber die Skrophelkrankheit pag. 4. not. Jen. 1797.

tamen aliae inflammationes et glandularum intumescantiae non appellantur a nobis Scrofulae: sine ullo vitio scrofuloso sic glandula vi vel mechanica vel chemica laesa tumescit; neque non per consensum glandulae prope partes affectas crebrius tumescunt, e. g. in extremitatibus superioribus glandulae axillares; in inferioribus glandulae inguinales et s. p.

§. 7.

Haec inflammatio semper est chronica, frigida, sine ullo fere dolore, et non facile suppurans, sed nutritio nimia et lentus lymphae cursus una obtinent. Non nisi in glandulis morbus animadvertitur, licet vasa lymphatica affecta sint. Antequam morbus glandulas, prope corporis superficiem sitas, non afficit, intumescantiae non cernuntur, quamvis glandulae profundiores jam diu affectae esse possunt. Intumescantiae semper sensim sensimque oriuntur, crescentes a pisi magnitudine ad illam nucis inglandis; raro majores fiunt; sed plures glandulae finitiae, si affectae sunt, majorem efficere possunt tumorem. Initio ejusmodi glandula laxa est

et emollita, unde in cadaveribus facile iniicitur; morbo autem progressu lymphæ in massam duram et caseosam convertitur, quo fit, ut glandulae forma ac species immutata esse videatur. Interdum quoque glandulae scrofulosa inflammatione chronica affectae per hanc cum partibus proximis concretae sunt, e. g. cum cute, quod tactu ex earum immobilitate cognoscitur, quum, si res aliter sese haberent, huc et illuc commoveri possint. Hi glandularum tumores in quacunque corporis regione adesse possunt, quin etiam illis, ubi in statu sano glandulae oculis reperiuntur nullae. Ita in cadaveris sectione non solum inter abdominales aliosque musculos, sed etiam in hepatis superficie convexa ejusmodi tumores reperi. Praecipue vero in superficie corporis glandulae colli, et in partibus internis glandulae meseraicae malo isto officiuntur.

§. 8.

Diagnosis plerumque nulla difficultate premitur. Elucescit illa potissimum ex habitu scrofuloso, qui nascitur morbo aut in corpore jam existente, aut ubi corpus ad illum pro-

olive esse videtur. Id quod secundum HUFELANDIUM *) et KORTUMMIUM **) cognoscere licet ex faciei lineamentis laxis, magnis plenisque venis, hinc facies est flaccida, imprimis circa os lata, quodammodo turgens; labia, praecipue labium superius tumida; omnino mollis, flaccidus corporis habitus; cutis tener et albida, mire praefulgente malarum rubore; crines flavi, oculi caerulei; collum breve et crassum, maxillae amplae et largae, totum caput praesertim occiput majus, quam plerumque esse solet. Accidit inclinatio ad exulcerationes et blennorrhoeas, quare pituita crebro e maribus profluit, nares rubescunt, pruriunt, et cum labio superiori exulcerantur, crustaque in iis oriuntur, quocirca morbus haud raro latet sub forma Crustae lacteae, Achorum, Tinea capitis, Herpetis etc. Crebro quoque pituita nimia pectori molesta est, deinde nonnumquam blennorrhoeae verae reperiuntur, e. g. puellarum fluor albus, puerorum blennorrhoea glandis penis, unde non

---

*) l. c. pag. 125.

**) l. c. §. 13 et sqq.

raro pusiones ad masturbationem propendunt *). Formatio dentium, ossium et musculorum lentius procedit; infantes sero ire discunt, ingenio interim praecoci eminentes. Digestio non minus vario modo laeditur, id quod in functione, cum systemate lymphatico arctissime conjuncta non potest non fieri. Magna corporis ad blennorrhoeas inclinatio in causa est, quod saepe canalis intestinorum pituita obstruatur, quare etiam crebro cruditates primarum viarum nascuntur, et praecipue voracitas illa omnem modum excedens, quae cibos imprimis farinosos et crudos appetit; inde malae indolis chylus et lymphae crasis prava. Mala hinc ergo nutritio, cacochymia multiplex, flatulentia, colica, intumescencia abdominis, aliaque hujus generis symptomata ad morbi scrofulosi syndromem pertinent.

§. 9.

Si morbus ad majorem auctus est gradum. in glandulas conglomeratas transit; glandulae salivales et pancreas afficiuntur, saliva in ore

---

*) KORTUM. l. c. §. 17.

affatim confluit, quod KORTUMMIUS etiam intestinorum affectioni tribuit. Glandulae Meibomianae inflammantur et sic pertinacissimae ophthalmiae scrofulosae oriuntur. Progresso morbo ipsa ossa infestari possunt; tumorum inde artuum et ossium, cariei et canceri eorundem haud raro vitium scrofulosum causam praebet. Urina quoque varie mutatur; plerumque albescens est et nubila, saepe lactis quasi colore tingitur et sedimento albido, farinoso, interdum velut arenoso abundat. Secundum Gaertneri *) analysin plus acidi phosphorici continet, quam urina sanorum. Exhalatio cutis pariter non raro odorem putrido-acidum spirat, unde cognoscitur acidum phosphoricum etiam in transpirationis materie superabundare.

§. 10.

Si scrofulosa glandula tumefacta in supurationem abit, quod quidem, ut jam supra dictum est, rarius accidit, antea magis magisque intumescit, atque interdum adeo emol-

---

*) Cfr. HUFELAND, l. c. p. 392.

lescit, ut fluctuationem actu percipere credas, licet revera solitum apostematis cavum locum non habeat. Glandula inflammatione chronica cuti super jacenti adglutinata haec rubrum et caeruleum induit colorem, tandemque dehiscens ulcus impurum atque sinuosum sistit, ejus pus mala coctione corruptum, aquosum, ichorosum, saniem potius refert, crebro lymphæ alba coagulata commixtam. Interdum tota glandula protrosa a natura eiicitur; sanatio plerumque lenta relinquit cicatrices nunquam evanidas, inaequales, pallidas, glabras, hinc inde rugosas *). Plerumque vero hi glandularum tumores sponte dissolvuntur, et omnino disparent, nonnulli tamen per totam vitam perdurant **).

§. 11.

In genere non nisi infantes hoc morbo afficiuntur, utpote in quibus vi corporis

*) JOH. GOTTL. BERNSTEIN prakt. Handbuch für Wundärzte etc. II. Th. pag. 336.

**) BENJ. BELL Abhandlung von den Geschwüren pag. 275 u. s. f.

infantis productiva plurimum praevalente, systema lymphaticum eminentiori vigore pollet, quam in aetate profectoribus. Sunt tamen quaedam vitae stadia, quae, quum in iis non raro mutetur varia ratione morbus noster, vim peculiarem in eum exercere videntur, ne dicam crisin in illo quandam afferre. Etenim aut ulcera nova nascuntur, aut quae jam existunt sanantur. Haec scilicet stadia mire congruunt cum periodo septem annorum, quum phaenomena illa cadant in annum septimum, decimum quartum et vigesimum primum. Circa septimum ferme annum infantis omnis natura mutationem subit. Dentes lactarii elabuntur ceduntque locum aliis; corpus celerius increscit; verbo: fortiora et solidiora omnia in locum eorum succedunt, quae antea debiliora et laxiora exstiterant. Quae vitae periodus maximi certe momenti est in morbo scrofuloso. Ab anno decimo quarto aut decimo quinto pubertas inchoatur; systema musculorum tum viget, hocque suo vigore praecellit viribus reproductionis, omnisque hominum natura animalis sensibili commutatione distinguitur ab

illa annorum praecedentium. Anno vigesimo primo aut altero homines desinunt crescere; pubertas summum fastigium ascendit; systemata musculorum et nervorum praevalent; systema lymphaticum in eo est, ut quodammodo recedat. Hac vitae aetate varia ratione et forma converti videntur morbi systematis lymphatici omnes: Struma v. c. nascitur interdum, aut asthma quoddam, et propensio in phthisin tuberculosam. Elapsis vero hisce annis fieri solet, ut Scrofulae mitescant aut evanescant, nisi morbo ad majorem gradum adaucto phthisis abdominalis aegrotantes praematurae morti tradet. Sed saepius accidit, ut virus scrofulosum ophthalmias aut ulcera nasi aut exanthemata relinquat. Neque potest negari, plures morbos systema lymphaticum tum gravius afficere, quod ob servare mihi licuit in nosocomiis, quum per bellum ultimum typhus nervosus inter milites grassaretur. Etenim in iis, qui antea scrofulosi fuerant, hujus systematis non raro restabant morbi, imprimis hydrops, plerumque intumescenciae glandularum cervicalium; ille sanationem non adeo difficilem admit-

tebat; hae tamen longe pertinaciores esse videbantur. In cadaveribus eorum, qui phthisi mesenterica mortui erant, comprobatum reperi, non solum glandulas cervicales, sed etiam bronchiales et mesentericas modo scrofuloso esse tumefactas.

§. 12.

Ex ea, quam supra morbi dedimus definitione, colligi potest, Scrofularum causas generatim vigorem systematis lymphatici normalem infringere; eaeque aut jam in neonato existunt, aut per vitae decursum exoriuntur. Propensi sunt creberrime ad Scrofulas inde ab origine:

1. liberi, quorum parentes prius fuerant scrofulosi,
2. in quorum parentibus generandi facultas non satis perfecta fuerat, ita ut:
  - a. aut nondum pervenerint ad aetatem huic negotio satis aptam et necessariam;
  - b. aut propter senectutem vigore foecundandi caruerint;

c. aut vis productiva genitalium nimis, maturo illarum abusu debilitata fuerit; hinc parentes, qui saepius venero affecti morbo, non raro scrofulosos procreant liberos, quum praecipue lues venerea, ut lymphatici systematis morbus, saepius hujus debilitatem singularem afferat diuque relinquat. Num vero Scrofulae et lues venerea nexu quodam causali inter sese cohaereant, ut SELLIVS *) contendit, equidem dirimere non ausim.

At saepissime morbus natales suos educationi infantum physicae perversae debet. Huc pertinent maxime neglecta corporis mundities, aër humidus, impurus, omni genere exhalationum inquiratus, nimis calidus aut frigidus, alimenta cruda, farinosa, glutinosa, coctu difficilia, cetera, quae malum chylum praebent. Sine dubio exempli causa Scrofulae ea propter in Polonia, ubi infantes insuper spiritus frumenti potus dele-

---

*) Medicina clinica pag. 227.

terii pessimae consuetudini indulgent, endemicae sunt.

Oriuntur deinde Scrofulae a debilitate systematis lymphatici purgantium usu immodico producta, maxime mercurialium. Praeterea plures morbi exanthematici, quales sunt Morbilli, Scarlatini et id genus alii, dispositionem ad hunc morbum quantumvis exiguam in corpore praeeistentem excitare, illumque ipsum tandem progignere possunt.

§. 15.

Progrediamur nunc ad morbi nostri *curam* breviter describendam. Tanta hic nobis se offert remediorum a Medicis tam veteribus quam recentioribus laudatorum farrago, ut magnam partem Materiae medicae ad hunc morbum debellandum vires suas intendere et conjungere credas. Verum enimvero experientia edocti considerantes, eo majorem in genere solere esse in morbi sanando difficultatem, quo plura contra illum praedicantur remedia, non est quod miremur,

remediorum illorum plurima spem nostram omnino fallere. Aequè facile inde poteris tibi explicare, Medicos ipsos rationales, fere empiricorum more, toties remediorum encomiis vanis decepti, relicta methodo medendi consueta, aliam atque aliam experiri, praesertim in curando morbo graviore ac diuturno, itidemque vitae demum periculoso. Fallacia certe atque dubia experimenta saepe sunt, unde ad remediorum bonum successum jure nos concludere posse protinus opinamur. Si in ullo alio morbo, certe in nostro id locum habet, quippe qui haud raro sine artis ope sponte sua solvitur, id quod, uti jam supra memoravimus, vel aetate profectiori, vel aucto corporis vigore ac robore fieri solet. Dubiae itaque et suspectae tum non possunt non esse laudes et lites de pharmacorum adhibitorum usu et virtute. Verum curatius examinando medendi rationem, a plerisque comprobata, cum respectu perpetuo ad praecepta supra proposita, turbam remediorum commendatorum in ordines suos redigere et morbo curando adaptare pro virium modulo paucis adhuc tentabimus.

§. 14.

Doctissimus HIMLY *) maxime universale praeceptum nuncupat therapiae universalis, ut si quid accidat in corpore, quod normam communem adversetur, invenias alterum aliquid, et opponas rei illi abnormi contrarium, ita quidem metiendo, ut sese oppotita invicem destruant, corpore autem sanato organismus qualis antea fuit, nunc iterum procedat. Quod si verum est, jam digito nobis significatur, in sanandis Scrofulis aciem oculorum omnem tendere debere ad systema lymphaticum, qua re ducente — videlicet pro majore aut minore in hoc systema efficacia — judicandum erit de remediis quorum in curandis scrofulis usus fit.

§. 15.

In primo ordine sese praebent *metalla*. Mercurius, Antimonium, Ferrum in libris,

---

*) Lehrbuch der praktischen Heilkunde. Göttingen 1807. Erster Theil. §. 865.

qui de therapia agunt, primo loco memorari solent, neque injuria. Jam laudatus Himly in illa acutissima medicamentorum adumbratione, qua omnibus in planiglobio locum praecipit, metalla materiam maxime indifferentem et solidam esse credens, in ipso medio loco collocat *). Certe docti experientia metallorum analogiam quandam animadvertimus ad systema lymphaticum corporis humani, cujus maxime indifferens pars videtur omnibus systema hocce. Etenim optimi usus est Mercurius in Lue venerea, Ferrum in Rhachitide et Chlorosi, Mercurius cum acribus, de quibus mox exponam, in Hydrope, Antimonium et his ipsis diebus Graphites in Herpete; ut brevibus absolvam, Mercurius et Antimonium etc. in morbis omnibus chronicis cutis.

§. 16.

Primum ex hisce metallis omnium consensu *Mercurius* sibi locum vindicat. Nativa

---

*) l. c. §. 744.

Mercurii vis, si universe loquimur, in eo posita videtur esse, ut totius lymphatici systematis efficientiam augendo pituitosorum et aquosorum humorum secretionem creent; ut partes glandulosas corporis aut cellulosas solvendo emolliant; unde si saepius iis uteris; profluit uberius saliva, succus pancreaticus et succus entericus, et corporis conditione sensibiliore vel inflammationes nascuntur.

Donec regulinus est Mercurius, in corpore vivo, veluti metalla regulina in omni genere, nisi si accedentibus aliis quibusdam materiis, in primis oxygenio mutata tunt, nihil prorsus efficit; quare quum ejusmodi metalla, quae cum materiis mutantibus difficilius junguntur, forma ipsa metallica dantur, non nisi mechanica iis inest efficacia. Certiores super ea re Mercurialibus quemadmodum remediis omnibus metallicis his fere formis utimus:

1. forma *oxydulorum*, seu metallorum in primo gradu oxydationis, qua quum potestas eorum chemica minor eaque mitior ac tardior

sit, inprimis adhibeantur corporibus imbecillioribus aut sensibilibus nec inveterato morbo; quare nil impedit, quo minus magnae eorum copia detur in morbis acutis. Cavendum tamen, ne oxydula iterum suscepto oxygenio fiant oxyda mera gravioris momenti. Praeter Unguentum mercuriale, quod exteriori usui inservit, in hunc ordinem redigo Hydrargyrum oxydulatum nigrum (Merc. solub. H.) Effectus citus et vehemens, verum si quid committitur adversus justam victus rationem, perfacile oritur salivatio, praesertim quum aegrotus vescatur acidis aut quum refrigescatur; quod si forte timeas acida in aegroto, addenda reor absorbentia; si refrigerationem evitari vix posse existimes, tempestate insuper humida, Camphoris aut si mavis Opii aliquantum opponi juberem.

2. Forma *oxydorum* verorum, quae vehementer et in ipsis corporis locis extrinsecus jam caustice agunt, minore tamen vi, quam salia. Ejusmodi est Hydrargyrum oxydatum rubrum, quo non nisi ex nonnullis annis,

neque praeter Luem veneream inveteratam intrinsecus Medici utuntur *). Quamquam etiam debili corporis conditione mali nihil inde oriri fertur, tamen in Scrofulis ejus usus experimentis firmis caremus. Extrinsecus utcunque adhibendum est Unguentum hydrargyri rubrum.

3. Forma *salium mercurialium*. Forma salium metallorum efficientia summa est, eorumque vis tanto major, quanto arctius cum metallis conjuncta sunt acida. A vero non abhorret, haecce salia crebrius demum in tractu intestinorum, aut jam altius in secundis viis formari, idque inde videre est, quod quum jam per aliquot dies a mercuriali usu abstinuerit, sumta tamen acida casus omnes illos sequebantur, quae salium mercurialium usum sectari solent. Jam minuta dosis vehementer ac toxice agit; locis cor-

---

*) BERG diss. de Hydrargi oxydati rubri usu interno. Francof. ad Viadr. HUFELAND Journ. B. 7. St. 4. etc. Sept. 1808.

poris exterioribus adhibita rodunt, sumta plurimas excretiones augent, in his salivam et alvi exonerationem, nonneminem auctorem etiam urinam. Praeparatum maxime commendandum duco Hydrargyrum muriaticum mite, lenissimum ex salibus mercurialibus, cujus potestas potissimum cadit in systemata indifferentia, qualia sunt textum cellulosum, glandulae et id genus alia; igitur maxime idoneum esse videtur in sanandis scrofulis. Adhibendi ejus ratio eadem ferme, quam in Hydr. oxyd. nigr. jam significavi, id modo tenendum, doses sint non multo minores in infantibus, quam in adultis, quoniam illi pro sua parte plus Hydrargri patiuntur. Quominus nimium cito in excretionem pituita et canalis intestinalium indeque faecium faciat, impedimus optime addendo Opio. Maxime egregie jungitur cum Sulphure stib. aur. Rarius accidit, ob teneram plerumque aetatem debilioremque corporis aegrotantium conditionem, ut reliquorum salium mercurialium in hoc morbo usus fiat, veluti Hydrargri muriatici corrosivi et Hydr. nitrici.

4. *Hydrargyrum cum sulphure junctum*, qua forma Hydrargyrum aut oxydulum aut oxydum, quum conjunctum sit cum Sulphure oxydato, cujus effectus per se metallis adversus est, et cum Hydrogenio, vis ejus minor sit necesse est, quam servata oxyduli aut oxydi forma. Patiuntur igitur majorem quantitatem, verum effectus incertus. Hydrargyrum sulphuratum nigrum et Hydrargyrum stibiato sulphuratum utique adhibeantur in hoc morbo, praesertim Hydr. stib. sulph. quod quum Antimonii aliquod secum habet, in cutem praecipue agit.

§. 17.

Post Mercurialia procedunt in aream *Antimonialia*, non minus salubria in Scrofulis sanandis. Si definiendus est in omni genere Antimonialium effectus, ita fere constituam, ut locis corporis adhibita rodere dicam; sumta vero dosibus magnis spasmus excitare, minoribus contra compescere. Efficacissime agunt in ultimos acutissimos vasorum fines, igitur in cutem, glandulas, textum

cellulosum, excitant sudorem, urinam, excretionem alvi etc. prout effectum eorum ducas. Oxydulorum et oxydorum antimonialium potestas incertior est, quam quibus saepius utamur, sed salia antim. et inter haec Tartarus stibiatus forma varia crebrius adhibentur. Praebemus tam minutas doses ejus, ut vomitum non efficiat, sed spasmum compescat ac sedet, temporis progressu pituitam solvat, inde in aliorum remediorum vicem neutiquam reiiciendus est. Ex stibialibus sulphuratis crebrior usus est Stibii sulphurati nigri; sed adprime commendandum Sulphur stibiatum aurantiacum, quod quum magis irritat et fervefaciat, praesertim in corporibus frigidis et laxioris conditionis, aut pituita tenaci obductis usus est singularis. Quando igitur alvus obstructa aut pituitosa, quando morbus jam variis effluviis, excoriationibus, ulceribus etc. sese ostendit, quandoque simul conditionis aut hecticae aut alioquin sensibilibioris nihil ob servatur, stibialia excellenter idonea videntur. Attamen iis non nimis diu utaris, ni in vicem adhibent roborentia, quia majore usu

admodum relaxant. Deinde in hominibus valde solutis, feбри lenta hectica laborantibus, aut in phthisicis stibii usus non esto.

§. 18.

Restant e remediis metallicis *Martialia*; ut universe constituam, vis eorum salutaris valide et continuo efficax est, nam irritabilitatem augent, sanguinem reddunt meliorem, coërcent secretiones e nimia vasorum relaxatione natas; hinc singularis utilitatis sunt post perfectam propemodum Scrofularum sanationem, perseverantibus tamen aut pituitae obductionibus aut aliis ejusmodi malis ex infirmitate organorum secernentium artis in auxilium et absolutionem medelae. Plurimum pollet ferrum limatum, quodsi tamen facile excitat dolores stomachi, digestionis organis nondum satis firmatis; potius eligenda sunt, quum res ita se habeat, Tincturae martiales, Ferrum muriaticum et ejusmodi praeparata martialia,

§. 19.

Alia classis medicaminum ad devincendum morbum nostrum sunt *Salia neutra* et *media*, quorum in supra laudato planiglobio Hymlyano locus deinceps jungitur oxydis metallicis. Solvendo ostendunt efficacitatem in systema lymphaticum, quo quum negari nequeat, manifeste significatur, in medendis Scrofulis esse perquam excellentia. Secretiones augent omnia aut serosas aut pituitosas et in hoc cernitur diversitas, qua in hoc morbo aut eligenda sunt aut reiicienda. Primum post metalla locum occupat *Barytes muriaticus* *). Jam ex grandi pondere specifico redundare posse videatur affinitas quaedam hunc inter atque metalla, quam quidem probatam videmus similitudinem, respicientes effectum in corpore humano. Solvit enim magnum in modum pituitam, afficit non mediocriter systema lymphaticum,

---

*) HUFELAND vollständige Darstellung der medizinischen Kräfte und des Gebrauchs der salzs. Schwererde. Berlin 1794.

glandulas et organa secretionis, et ut omnia salia muriatica, vasa quoque sanguinis. Igitur in dubium vocari non posse videtur, Barytam muriaticum adprime dignum esse, qui adhibeatur in hoc morbo; huc accedit, eum saepius jam adhibitum esse non sine felici successu, attamen ista fama, qua ante haec aliquot tempora attollebatur, ut justam modum superante gaudebat, neque non nimis celebrabatur injuria. Equidem ingenue fateor, plus simplici vice me usum esse eo frustra penitus, neque nisi semel idoneum fructum observasse, quum magis magisque majores immo magnas doses praeberem, quae praeter stomachi dolores quosdam mali nihil efficiebant. Maxime idonea videbatur Hufelandio auctore forma solutionis cum Ferro muriatico et Aromatibus, Cinnamomo et ejusmodi aliis. Verum id quidem pro certo haberi potest, quum minus relaxet corpus et digestionem minus conficiat mercurialibus et antimonialibus, duntius adhiberi et una cum roborantibus in perfectam Scrofularum sanationem usurpari ubique posse.

Huic simillimi effectus sunt *Calcis muriaticae* sed minus vehementes. Uti licet ea iisdem fere casibus, praecipue in hominibus facile affectis. Caeteris salibus ferme utuntur non nisi in auxilium, eaque eligunt prout minus debilitant et purgant ventrem, quemadmodum Ammonium muriaticum, Kali tartaricum, Tartarus ammoniatus. In horum locum applicandi saepius occasio fit Kali imprimis ob insignem acidi copiam in primis viis, ut sunt Aqua calcis, Sapones etc. Medentur etiam Spongia usta ejusmodi morbos.

§. 20.

Contemplantes postremo ex *Vegetabilibus* desumpta hujus morbi remedia, jam primum perspiciendo docemur, maximam eorum partem ex ordine plantarum narcoticarum, aromaticarum aut amaro - adstringentium allatam esse, in medium ita quidem, ut omnibus hisco plantis principium illud acre magis minusve insideat, in quo sane maximam partem majorem aut minorem sanandi eorum vim positam esse credendum reor.

utpote quum propter id in systema lymphaticum agere possint, neque secus. Inde certe plures plantae numerandae sunt inter vegetabilia diuretica (e. g. *Digitalis purpurea*, *Juniperus*) una eademque vi communi insignes, qua nos in diversum usum fruimur. Plantae autem, quibus acris nihil inest, non nisi in adjumentum medendi post quodammodo perfectam sanationem praebentur. Quum autem harum plantarum nonnullas acre in se continere virus ignoret nemo, cautus earum usus non satis utique commendari potest. Ex quo vero remediorum, quae venena vulgo putabantur, virtutes diligentius contemplari atque diiudicare licuit, ex quo convicti sumus prudentia ac diligentia applicata, omnium esse efficacissima, tantum abesse, ut detrimenta hinc inferantur, ut potius magno cum fructa exhiberi possint, exoptatissimi satis superque docuerunt successus.

§. 21.

Digitalis purpurea extra omnem dubitationis allam primum tenet locum; propter

copiam acris, quod plantae inest, possidet vim, stimulo quasi universo systema praesertim lymphaticum affectandi, et sic omnes secretiones augendi. Dosibus magnis et repente repetitis nauseam, vomitum, purgationesque excitat, urinae secretionem auctam, interdum quoque interruptam, oculorum caliginem, visus obscuritatem efficit; interdum salivatio sequitur *). Maximus ejus affectus igitur non minus ad systema nervorum spectat, et narcoticus est; quapropter hoc remedium non nisi praecaute, praesertim in aetate nondum profectis hominibus adhibendum jubeo. Summa vis foliis inest, quae in pulverem redacta crebro usurpata sunt. Succum quoque Digitalis purpureae recenter expressum atque extrinsecus applicatum, et extractum interne praebitum singulari cum successu in scrofulosis tumoribus adhibuit Cl. Quarin **), cum alia remedia

---

*) W. WITHERING Abh. vom rothen Fingerhute.
Leipzig 1799.

**) Ej. animadversiones pract. in div. morbos.
Viennae 1785.

nullu fructu antea adhibita essent; ab extracti grano uno incepit, deinde sacpissime ad gr. xij. progressus est. Ipsae adeo hereditariae Scrofulae curatae notantur; in desperato casu decoctum tam diu sumtum, donec cutis in squammas dissolveretur *). Multa sanati hujus morbi exempla enarrat Schieman **).

Jungitur quoque externus succi recens expressi usus, vel si non praesto est, substituitur miscela ex Emplastri cicutae partibus duabus et Extracti digitalis parte una ***). Valuit etiam ad scrofulosos tumores dissipandos pulvis foliorum ad grana duo vel tria bis per diem sumtus; licet leviores quaedam ex iis, quas memoravi, molestiis acciderent. Alius in ulceribus scrofulosis pulveris grana

---

*) HALLERI mat. med. Lips. 1782. pap. 99.

**) Ej. diss. de Digit. purp. Goett. 1786. §. 12sq.

***) MURRAY apparatus medicaminum. Vol. I pag. 734.

quinque ad decem bis per diem dare ausus est, quin etiam decoctum ab uncia dimidia ad sesquialteram optimo tamen eventu. Tincturae aethereae, ad quindecim guttas quater quotidie sumtae, eadem vis inest, quin et multis in casibus meliori et tutiori successu adhibenda est. Quod attinet usum Digit. purp. externum, adversus strumas ejus efficaciam tentarunt Medici, quum contusa herba seu potius succus ejus in unguentum conversus, affectae imponeretur parti; Unguentum hoc in Scrofulis humidis et puro manantibus utile est, in sicris parum valet, sed ad basilici et hydrargyri rubrum confugiendum est *).

§. 22.

Sequitur *Atropa belladonna*. Cum omnium Medicorum testimonio planta sit uarctica, atque propter vires narcoticas, stupefacientes, circa omnes ejus partes distributas,

---

*) SCHIEMANN l. c. pag. 36.

maximos producat effectus, eadem minima dosi, vel secundum falsas indicationes data, omnia ista mala, a multis jam notata *) concitare potest. Quamquam potissima est circa systema lymphaticum, tamen ob ipsius narcoticam vim praeponderantem in Scrofulis rarissime usus esse debet hocce remedium heroicum, neque nisi in breve tempus et in vicissitudinem remediorum aliorum.

Conium maculatum est ex maxime egregiis medicaminibus in Scrofulorum medicina. Convincimur jam per odorem et gustum, inesse ei permultum acris, unde causticus et virosus effectus post sumtas doses majores, unde primum scintillatio ante oculos, pupillae dilatatio, fremitus ante aures, quinimmo caecitas ipsa oritur. Medicorum innumerum experimenta uno tenore in eo conspirant, utilissimi usus fuisse hancce plantam in quibuscunque glandularum obstructionibus,

---

*) MÜNCHEN Beobacht. über die Belladonna. Sten-
dal 1795.

quare etiam in Scrofulis, ita ut vix opus esse videtur addita, morbos quoque caeteros, in quibus Medici sumi jubent, quales sunt Cancer, Indurationes, Ulcera et id genus complura, ex genere esse eorum, qui ad systema lymphaticum referuntur; pro certo sane constitui potest, insignem earum efficacitatem in glandulis positam esse. In usum interiorum convertimus et herbam ipsam in pulverem redactam, et succum recens expressum atque inspissatum, quod extractum praesertim Rosensteinius *) ad reserandam obstructionem glandularum mesenterii in infantibus efficacissimum praedicat, ad grana quatuor vel plura per diem datum, superbito quavis vice hydromelle tenui vel sero lactis. Neque minus perquam salubriter adhibetur extrinsecus forma sive balneae sive fomenti sive emplastri, praesertim si jam locum habet exulceratio.

---

*) Ejusd. von den Kinderkrankheiten pag. 770.

Tamen vero omnibus his narcoticis locus non est nisi Scrofularum morbus jam majorem quendam gradum assequutus est. Etenim casibus levioribus aut in stadio decrementi plerumque sufficiunt plantae ex classe aromaticarum, ex quibus eliguntur praeter ceteris Calamus aromaticus, Juniperus, Assa foetida, Sassafras, quae omnes sane tangunt systema lymphaticum, tamen penitus ratione irritantes, videlicet firmando magis ac roborando, ita ut morbi materiam hac sua virtute vincant; irritabilitatem augendo minuunt auctam nimis sensibilitatem in systemate lymphatico. Deinde communis illa corporis concitatio non modo augetur, verum etiam mutata. Siquidem infantium natura scrofulosorum non raro frigidior, ut vix viva dici mereatur, singularis effectus prodire solet ex Calamo aromatico, quo tamen non semper incipiendum est, praesertim piuita obducto intestinorum tractu; satius

tunc ducerem praebere Asam foetidam, Juniperum, cui praeterea plus inest principii acris.

§. 24.

Id postremo si contingerimus, ut sublato quidam morbo nativo, tamen debilitas quaedam residua offendat, in penitus perficiendam medicinam optime inserviunt roborantia, tonica etc. et quidem

1. *Martialia*, quorum jam in metallicis mentionem feci.

2. *Plantae* ex ordine amaro-adstringentium et amaro-aethericarum quarum quum in lente augenda irritabilitate et minuenda sensibilitate nimia vis posita sit, pura et firmata satis digestionis organa, addendaque plerumque praeterea volatilia, imprimis aromatica medicamina poscunt. Fortissima est efficientia earum forma maxime indifferente, qua minimum in modum mutantur, hoc est in pulverem redactae aut in decoctis

concentratis; sanationem insuper juvat modica corporis motio. Vegetabiliorum horum optimum est Cortex Peruvianus, qui tamen interdum minus bene toleratur, quam Caryophyllata. Medicamentum domesticum denique haud spernendum nuncupo Glandes quercus tostas et Rubiam tinctorum pro potu ordinario. Sunt etiam, qui varia solventia ex vegetabilibus afferant in medio, e. g. Succum recens expressum Taraxaci, Fumariae, Graminis etc. neque non extracta harum similiumque plantarum, ut nempe et semicoagulatam lympham solvant; sed recentes succi potius destruunt digestionem et extractis, licet minus noceant, tempus tamen teritur et perit, quo efficaciora adhiberi potuissent. Plures excitare solent ulcera artificialia, aperire fonticulos, applicare Daphne mezereum per plures menses continuos; verum infantes in dies infirmiores fiunt. Si singulum quoddam organum majoris momenti urgetur, emplastrum epispas-

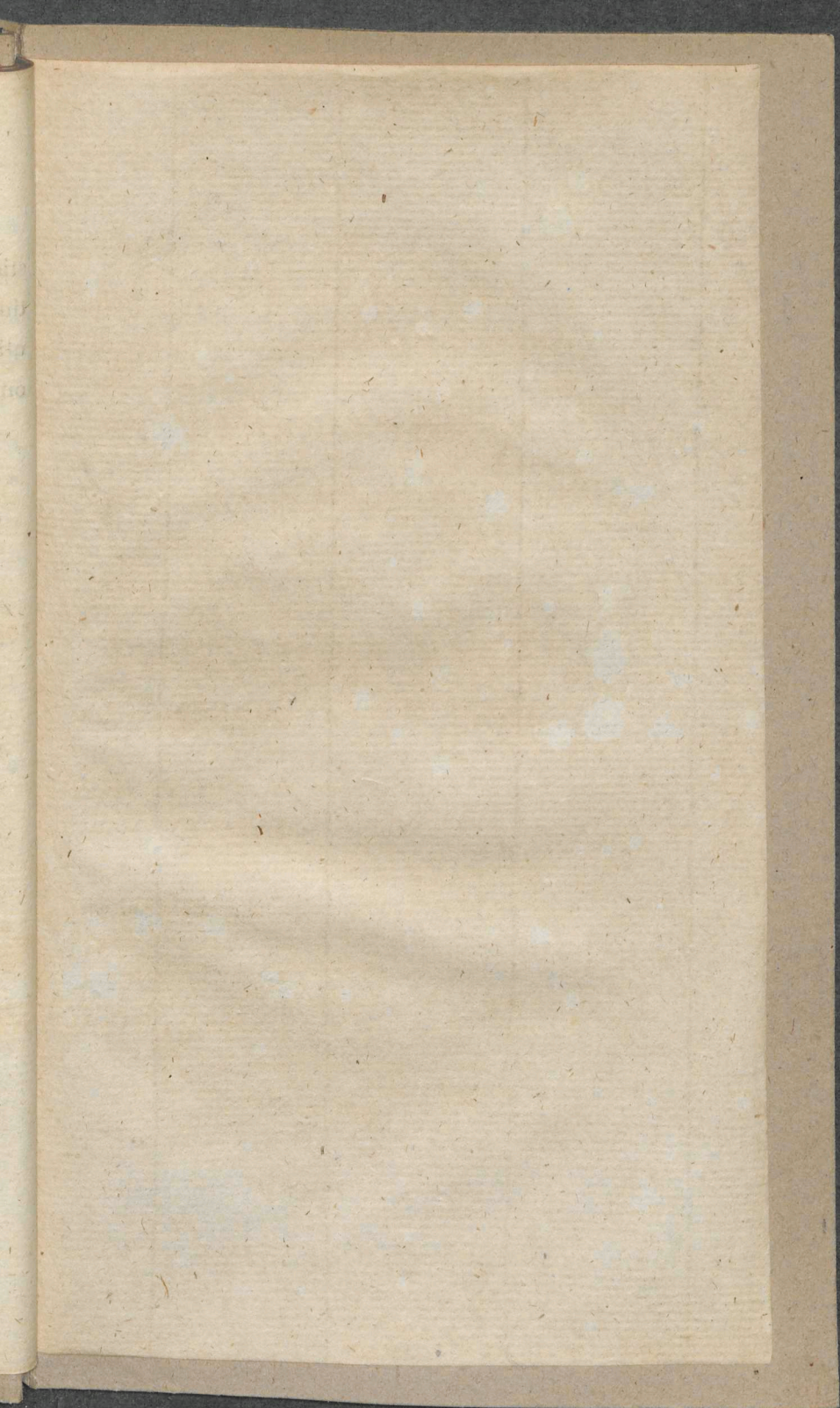

sticum applices licet in octo fere dies, continuus autem ejus usus tantum abest, ut utile quid afferat, ut sane noceat, namque omne nimium vertitur in vitium.

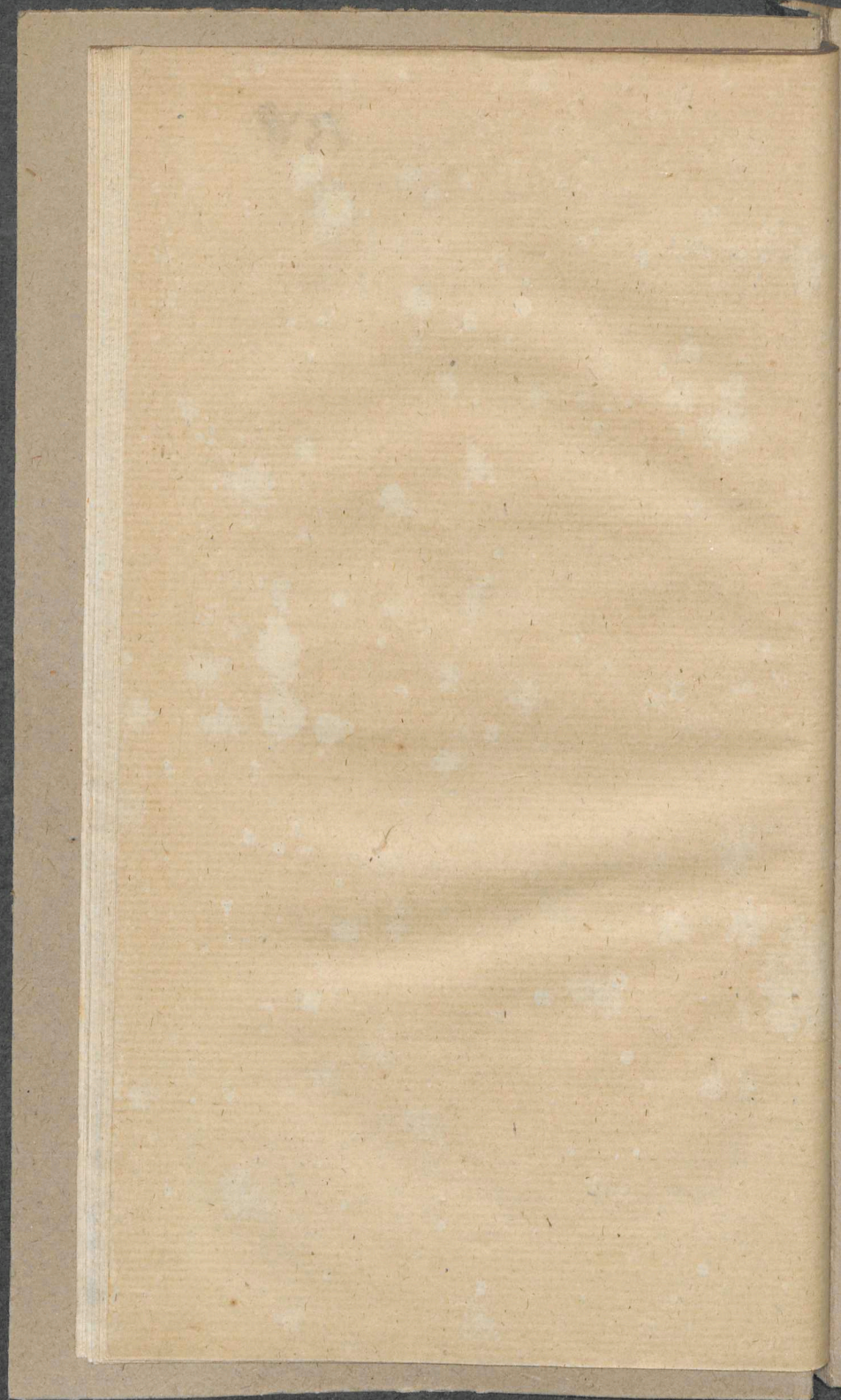

1871
The first of the year was a
very dry one, and the
crops were much injured
by the drought.

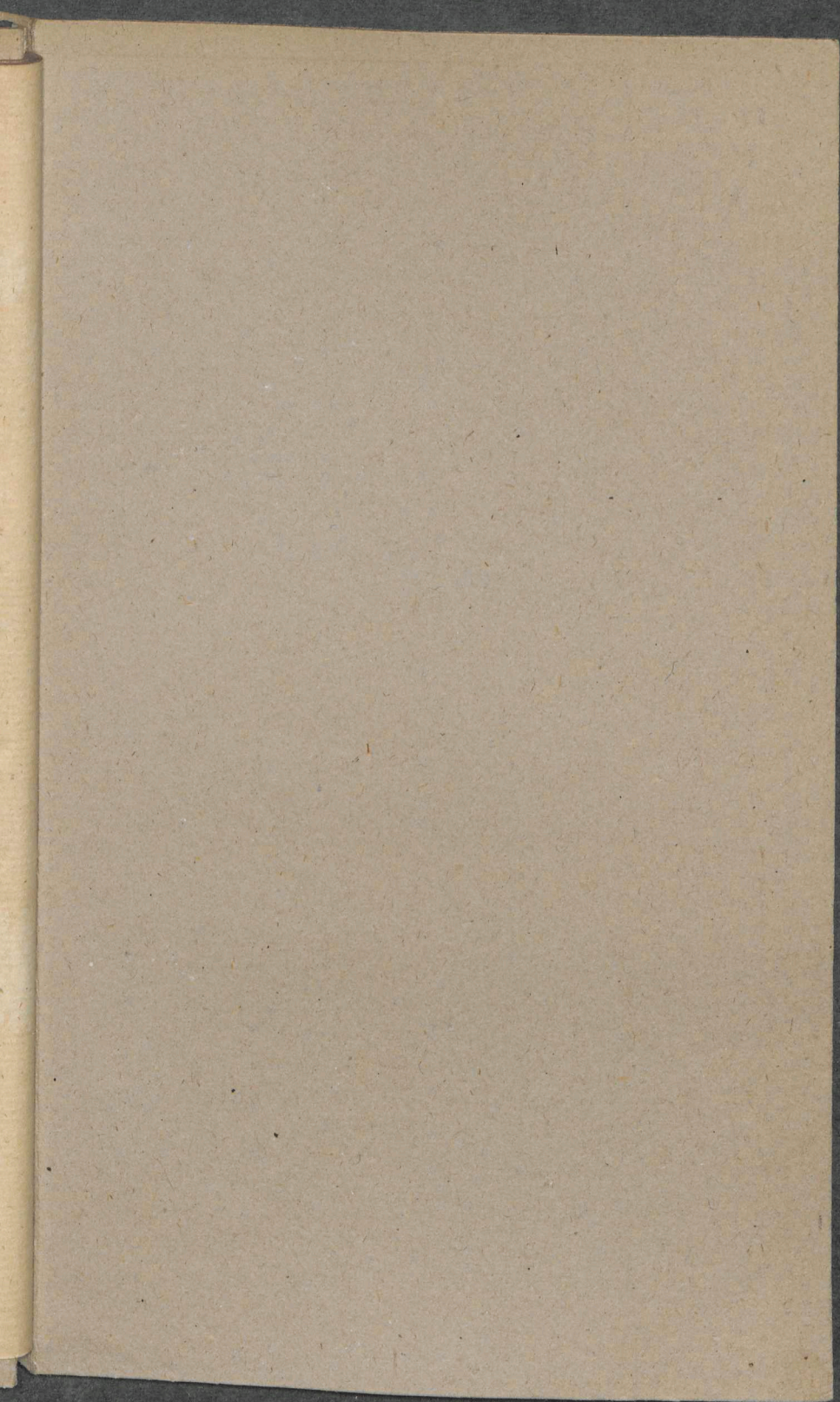

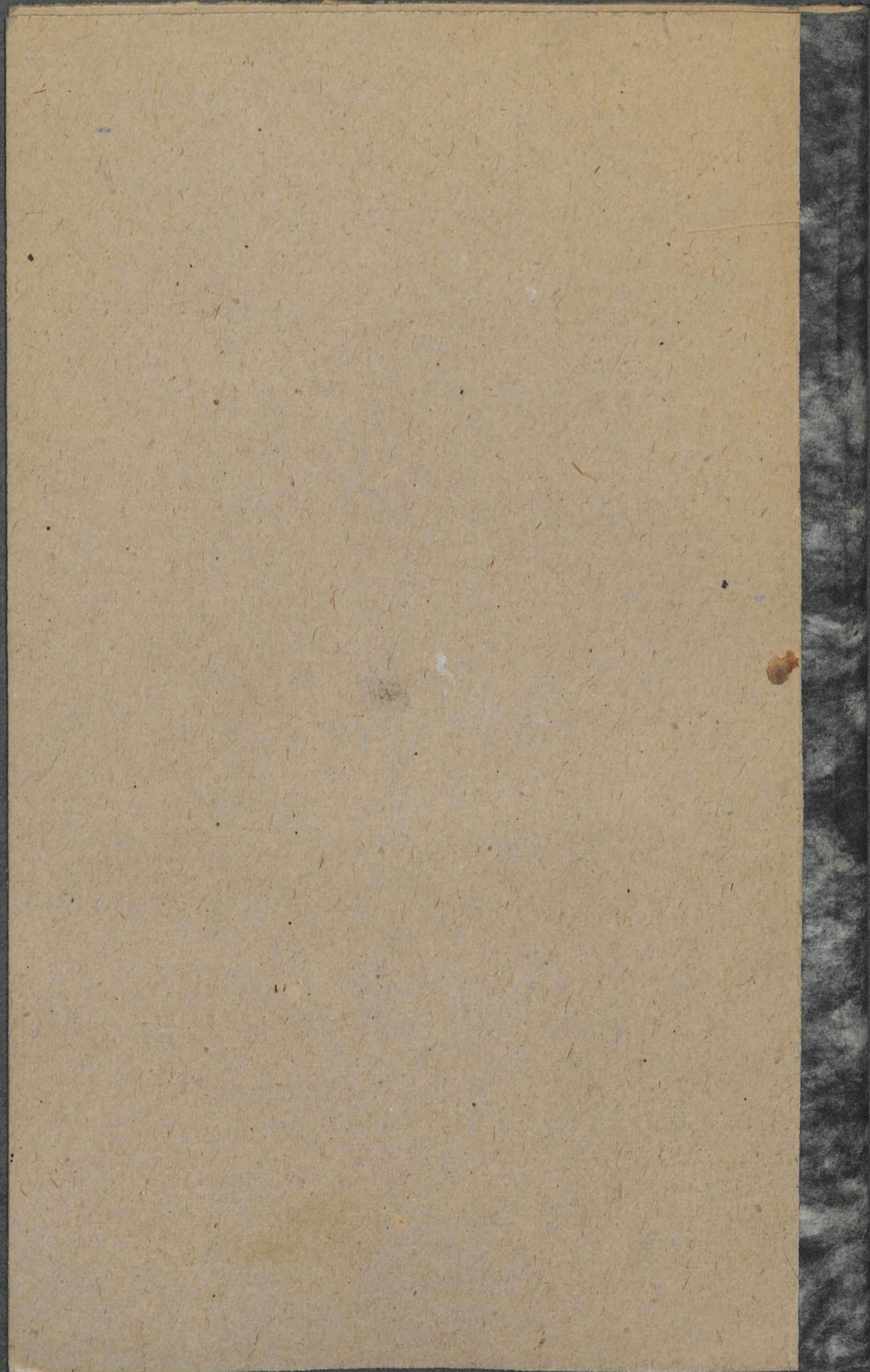

poris exterioribus adhibita rodunt, sumta plurimas excretiones augent, in his salivam et alvi exonerationem, nonneminem auctore etiam urinam. Praeparatum maxime commendandum duco Hydrargyrum muriaticum mite, lenissimum ex salibus mercurialibus, cujus potestas potissimum cadit in systemata indifferentia, qualia sunt textum cellulosum, glandulae et id genus alia; igitur maxime idoneum esse videtur in sanandis scrofulis. Adhibendi ejus ratio eadem ferme, quam in Hydr. oxyd. nigr. jam significavi, id modo tenendum, doses sint non multo minores in infantibus, quam in adultis, quoniam illi pro sua parte plus Hydrargri patiuntur. Quo minus nimium cito in excretionem pituita et canalibus intestinalium indeque faecium faciat, impedimus optime addendo Opio. Maxime egregie jungitur cum Sulphure stib. aur. Rarius accidit, ob teneram plerumque aetatem debilioremque corporis aegrotantium conditionem, ut reliquorum salium mercurialium in hoc morbo usus fiat, veluti Hydrargri muriatici corrosivi et Hydr. nitrici.

